

PENGEVIRKE

ØKONOMI • MILJØ • KULTUR • SOSIAL OMSORG

nr.4 2007

**NATURFOTOGRAF
KJEMPER FOR MILJØET**

**PÅ REISE TIL U-LAND
MED IDEALISTISK
BANKMANN**

**KAN HJEMMESIDER
VÆRE ØKOLOGISKE?**

**DANSK FELTSYKEHUS
REISER TIL GUINEA**

TEMA: Å GÅ MOT STRØMMEN

Å GÅ MOT STRØMMEN

ISSN 1399-7734/Online: ISSN 1901-2020

PENGVEIRKE 4-2007

Utgis av Merkur, Danmark og
Cultura Sparebank, Norge.

Web

www.merkurbank.dk
www.cultura.no

Redaksjon

Nina Høst-Madsen (ansvarlig i Danmark)
madsen@merkurbank.dk
Arne Øgaard (ansvarlig i Norge)
Arne.ogaard@steinerskolen.no
Jannike Østervold (sekr.)
jannikeo@cultura.no

Journalistisk konsulent

Thomas Aagaard Skovmand
thomas@agaardskovmand.dk

Layout/design

Blot Design
www.blotdesign.dk

Oversettelse

Anne Sofie Sørbo

Utgis

Fire ganger i året
Neste gang 15. mars 2008

Opplag

9.300

Frist

Bidrag til neste utgave kan sendes pr. e-post
til Pengevirke senest 25. januar 2008

Trykk

Scanprint A/S

Tema denne gang

Å gå mot strømmen

Abonnement

150 kr for fire utgaver.
Benytt konto:
Cultura: 1254.96.00555
Merkur: 8401-9180227

Forside:

Selvportrett
Av Carll Goodpasture
www.goodpasture.ritardando.net

Holdninger og synspunkter som kommer til
uttrykk i bladet i de enkelte artikler og innlegg,
er forfatterne selv ansvarlige for. De er dermed
ikke nødvendigvis uttrykk for redaksjonens
synspunkter.

MENNESKER SOM GÅR MOT STRØMMEN er temaet i det nummeret av Pengevirke. Dette er også et stadig tilbakevendende tema for andelskassen Merkur og Cultura Bank, som står bak bladet. En viktig del av vårt arbeid er å understøtte det som spirer og gror, og hjelpe til med finansiering der hvor mennesker går nye veier og finner nye løsninger på samfunnets utfordringer. I dette nummeret vil vi presentere noen av dem som gjør en innsats for å endre på utviklingen, både i samfunnet og i sine egne liv. Du kan blant annet lese om et av Danmarks feltsykehus fra den kalde krigen som nå blir brukt som sykehus i Afrika. Norske LiliO Design som lager websider med en etisk og sosial dimensjon. Og om hus i København, som er bygget økologisk av det alternative byggefirmaet Logik & Co. Og om bankmannen som kastet slipset og nå reiser ut til eller med kundene. Senest Bolivia. På forsiden av bladet finner du naturfotografen Carll Goodpasture, som vil vekke vår naturbevissthet.

Pengevirke har i de to siste utgaver gjennomgått flere endringer:

Den mest iøynefallende endringen er at våre lesere i Danmark og Norge nå får hele bladet på sitt eget språk. Vi håper det vil føre til at flere leser mere. Vi har også gjort noen endringer i bladets lay-out.

Dessuten har vi byttet trykkeri, slik at vi nå kan produsere Pengevirke i en svanemerket trykkeri, på FSC sertifisert papir.

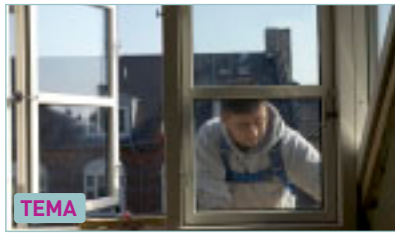
Hva synes du om fornyelsen av bladet, kjære leser? Vi vil gjerne høre fra deg.

“Selvportrett” av Carll Goodpasture
www.goodpasture.ritardando.net

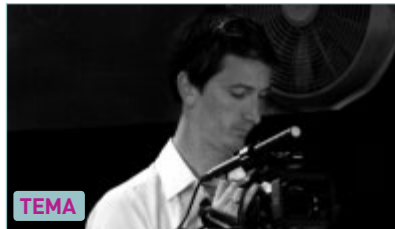
ØKOLOGISK BYGG
MED STIL

Side 16-17

LILIO DESIGN LAGER
ØKOLOGISKE NETTSIDER
FOR BEVISSTE SURFERE

Side 18-19

KASTET SLIPSET FOR
IDEALENE

Side 20-23

BONDEN SOM VALGTE
UT FRA INNSIKT

Side 24-25

DANMARKS SISTE FELT-
SYKEHUS DRAR TIL
GUINEA

Side 26-27

DER ALT ER
ANNERLEDES

Side 28-29

LES OGSÅ

SIDE 4-5

Smånytt

SIDE 6-11

Fotograf Carll Goodpasture

SIDE 12-13

Culturanytt

SIDE 30-31

Aktuelle bøker: Penge og Sjel

SIDE 32

Aktuelle bøker: Frihetens pris

SIDE 33

Aktuelle bøker: Hugo

SIDE 34

Kommentar

SMÅNYTT

REIS CO2 NØYTRALT FRA PARIS TIL LONDON

Økologiens hus.dk skriver den 22. november 2007 om en ny engelsk hjemmeside som heter smartplanet. Her finner du grønne nyheter innenfor kategoriene matvarer, jobb, transport, skjønnhet, penger, teknologi og fritid. Dra på virtuell tur med det nye CO2-nøytrale høyhastighetstoget mellom London og Paris på 2 timer og 15 minutter. Les blandede nyheter om muligheten for en økologisk og bærekraftig hverdag på www.smartplanet.com

SAMLET INFO PÅ OEKOBABY.DK

Mat, pleie og amming. På Økobaby.dk kan du finne all informasjonen du trenger – raskt og effektivt. Kvinnen bak nettstedet heter Anne Kosack Larsen og er cand.mag. i dansk med spesialisering i språklig rådgivning. Økobaby er en del av hennes hovedoppgave fra Københavns Universitet. Om bakgrunnen for hjemmesiden sier hun: "Da jeg var på permisjon med den lille jenta mi, brukte jeg mye tid på å søke på internett om barn, miljø og helse. Det slo meg hvor forvirrende alt var. Især når jeg søkte etter økologiske alternativer til alle de "normale" tilbudene. Jeg støtte ofte på usaklige, moraliserende artikler, som jeg ikke hadde behov for å lese." Anne Kosack Larsen ønsket å lage én hjemmeside med klare oversikter og lenker til gode undersøkelser - uten noen hevede pekefinger. Les mer her www.oekobaby.dk

JULIA DAHR OM Å LEVE ETISK

Etter å ha vært på besøk i Kenya som Solidaritetsåring i Norges KFUK-KFUM fant Julia Dahr ut at hun ville forsøke å endre livet sitt på en slik måte at hennes valg som forbruker skulle gi positive og ikke negative ringvirkninger. Men hvordan skulle hun gjøre dette? Hva er etisk forbruk?

Hun forsøker å finne ut hva hun skal gjøre i hverdagen for å ta hensyn til mennesker, miljø og dyr. Dette skriver hun om i sin blogg, som ligger på Vårt Lands nettsider. Bloggen har vakt stor interesse og kommentarene fra leserne er også interessant lesning. Anbefales! www.vl.no/blog/page/julia_dahr

"GJØR-DET-SELV HUS"

I Haus der Eigenarbeit (HEi) i München kan en for en rimelig penge - € 5 per time, eller mindre med klippekort - leie seg arbeidsplass og fullt utstyr for å lage eller reparere det meste selv. Det er alle muligheter for metall- og snekkerarbeid, søm, keramikk- og korgmakerarbeid, møbeltrekking mm. Dersom en trenger det kan en også få råd og vink av fast ansatte fagfolk - som koster € 2 ekstra per time.

Årlig benytter ca. 15.000 personer seg av tilbudet, og suksessen har ført til at liknende tiltak er satt i gang i en rekke andre tyske byer.

Kilde: www.idebanken.no

ØKOLOGISK MELK BESKYTTER MOT ALLERGI

Mødre som drikker økologisk melk under graviditeten og i ammeperioden, beskytter barnet mot eksem, astma og annen allergi. Dette er resultatet i en forskningsstudie av nederlandske forskere på Louis Bolk-instituttet i Maastricht. Deres forskningsresultat er nylig blitt publisert i det anerkjente British Journal of Nutrition. Barn av mødre som drakk økologisk melk hadde i undersøkelsen 36 % lavere forekomst av eksem. Dersom barna fortsetter selv å drikke økologisk melk, viser undersøkelsen at barna får større motstandskraft mot allergi.

Kilde: Det elektroniske nyhetsbrevet til Oikos, som har hentet det fra Veckans Ekolantbruk 19/11-07, Ekologiska Lantbrukarna, Sverige

KARRIERE - KUNST OG ØKOMAT I KØDBYEN

Karriere er navnet på en ny 600 m² stor restaurant og bar i den gamle Kødbyen på Vesterbro i København. Personene bak Karriere er kunstneren Jeppe Hein og hans søster Lærke Hein. Sammen fikk de ideen til et sted som forener deres respektive talenter og arbeidsområder. Jeppe Heins skulpturer involverer publikum på en meget direkte måte og skaper lekende og kommuniserende situasjoner. Anerkjente kunstnere innen sitt felt bidrar til baren med kunstverker. Verkene er integrert i stedets design og funksjoner. Bardisken er ikke bare en bardisk, men den er også en skulptur; lampene er også lysobjekter, speilet på toalettet gjengir mer enn bare et speilbilde. På kjøkkenet står sjefskokken Morten Haukaas som har jobbet i London, Marseille, Lausanne, Sienna og Montreal og hans souschef Jakob Bundgaard, som er utlært på Søllerød Kro, og som har arbeidet for Det Danske Kongehuset. Sammen presenterer de et moderne og dynamisk kjøkken med fortrinnsvis økologiske råvarer både til lunsjen, i brassieriet og i kveldsmenyene. Se menyen på www.karrierebar.com/restaurant. Om kvelden serveres cocktails med utgangspunkt i et klassisk drinkkart.

ØKOLOGISKE NYHETER

Oikos, fellesorganisasjonen for økologiske forbrukere og produsenter i Norge, samler økologiske nyheter fra inn- og utland til et elektronisk nyhetsbrev, som kommer ut ca. 1 gang i uken. Dette kan du abonnere på helt gratis, bare send en e-post til info@oikos.no.

ROTTER FORETREKKER ØKOLOGISK MAT

Sveitsiske og østerrikske forskere la nylig frem resultater av et 21-årig studie på økologisk hveteproduksjon. Som en del av studiet ga de laboratoriedyr kjeks med økologisk dyrket hvete og kjeks laget med konvensjonelt dyrket hvete. Rottene spiste betydelig mer av de økologiske kjeksene. Forskerne mener dette er oppsiktsvekkende fordi de to hvetevariantene var svært like i kjemisk oppbygging og bakekvalitet. Likevel var det tydelig at rottene foretrakk den økologiske varianten!

Kilde: www.gronnhverdag.no

FOTOKUNST FORMIDLER NATURBEVISSTHET

Av Jannike Østervold
Foto: Carll Goodpasture

Carll Goodpasture er kunde i Cultura Bank

CARLL GOODPASTURE ER BIOLOG OG NATURFOTOGRAF OG BRUKER FOTOKUNST SOM VIRKEMIDDEL FOR Å ØKE NATURBEVISSTHETEN BLANT MENNESKER. ET STERKT MILJØBUDSKAP FORMIDLES I KUNSTFORM, HANS ANLIGGENDE ER Å FÅ OSS TIL Å STOPPE OPP OG TENKE OVER HVA MENNESKENE GJØR MOT NATUREN

SOM REGEL FORSTÅR BIOLOGENE SEG på de kompliserte vitenskapelige sammenhengene og fotografene forstår seg på visuell kunst. Carl Goodpasture, som behersker begge felter, kan integrere vitenskap og kunst med et miljøperspektiv.

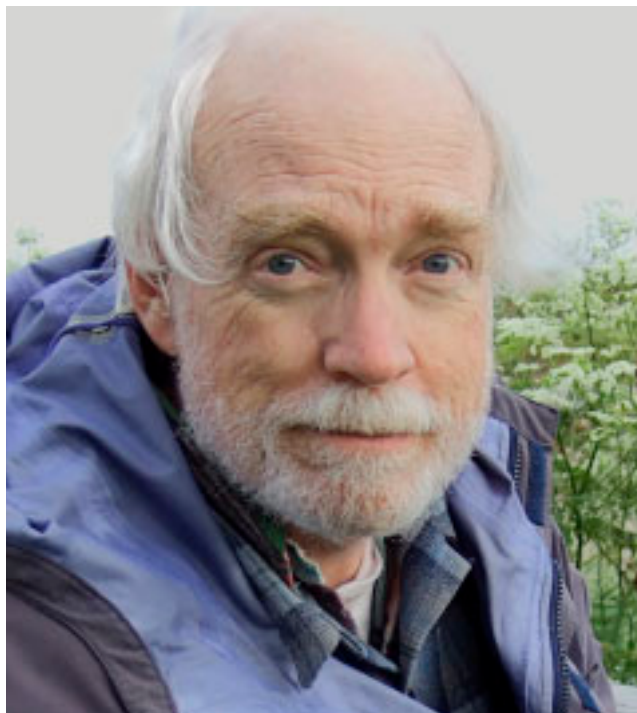
Han er særlig opptatt av hvordan klimaendringene medfører endringer i livsvilkår for plante- og dyrelivet, som fører til at arter dør ut.

”Bare en liten andel av alle insektarter vil bli noen gang bli fotografert mens de lever,” sier han.

De raske endringene gir naturfotografen et nytt ansvar for å dokumentere det levende dyre- og plantelivet og deres habitater. Han ønsker også å portrettere den gjensidige avhengigheten mellom dyre- og planteformer.

Han sier om sin integrative kunst:

”Fordi bilder kan bli brukt til å informere og til å inspirere, er naturfotografering en adekvat respons på den globale krisen med tap av biodiversitet. I vitenskapens analytiske terminologi er naturfotografi et beskrivende verktøy. I kunstnerens kreative hender har mediet evne til å hjelpe oss til å konseptualisere den skiftende balansen mellom vår arts behov og behovene til andre på planeten. Moderne naturfotografering er rik på estetisk kvalitet og informasjonsinnhold: dens nisje er å bruke vitenskapens kunnskap til å betrakte naturen som kunst.”

Dette bildet av Carll Goodpasture ble tatt i sommer i Vadsø, under arbeidet med å fotografere og intervju eldre fiskere i 70 og 80 årene.

KUNST OG VITENSKAP

Carll Goodpasture bruker naturfotograferingen som et medium for personlig uttrykk, han opplever det nærmest som et kall å arbeide med dette. Han har tidligere arbeidet med forskning og undervisning i biologi, men ble klar over at forståelsene av sammenhenger i økosystemene var liten hos folk flest. Gjennom fotografiet kommuniserer han på et følelsesmessig nivå, gjennom det blir han i stand til å nå også de menneskene som ikke leser artikler om miljøproblemer. Hans kanskje viktigste verk er utstillingen "Vanishing Pollinators", som var en vandreutstilling i regi av Smithsonian Institution i USA. Den var på turne fra år 2000-2005 og er nå innkjøpt permanent av Rosicrucian's Egyptian Museum i San Jose, California. Utstillingen har også vært vist i Oslo Botaniske Hage. Utstillingen er syntese av kunst og vitenskap, som advarer oss om faren ved at det blir færre insekter som kan bestøve plantene – samtidig som bildene er utrolig vakre.

Innsektene er tilsynelatende små og ubetydelige, men utfører et viktig arbeid. Rundt 80% av blomstrende planter er avhengige av bier, sommerfugler og andre insekter til å transportere pollen, så plantene kan formere seg. Tenk deg en verden uten epler....

TERJE VIGENS BÅT

Et ferskt eksempel på Carll Goodpastures arbeid er boka "Terje Vigns Båt", nylig utgitt på eget forlag. Boken er et samarbeid med poeten Gray Sutherland. Den er inspirert av Henrik Ibsens berømte dikt "Terje Vign", som de fleste nordmenn husker fra skoledagene, som begynner slik: "Der bode en underlig gråsprængt en på den yderste, nøgne ø –" Boka er et resultat av nesten 10 års arbeid med å fotografere kyst-Norge i den amerikanske estetiske tradisjonen svart-hvitt landskapsfotografering. Som et kunstprosjekt er det imidlertid mye mer enn kameraarbeid. Ikke bare er det et samarbeid med en annen kunstner som har besøkt Norge

Solnedgang ved vintersolhverv ved Verdens Ende

Fra serien "Solstice Light" (Solhvervsslys)

for å arbeidet med kulturlandskapet, det er en utstillings- og performance forestilling, som er på turne i Norge og Canada. Under arbeidet med boka har Carll Goodpasture forsøkt å finne stedet hvor Terje Vigen startet sin sjøreise, hvor båten hans gikk ned og hvor han ble tatt til fange.

Goodpasture intervjuet båtbyggere langs sørlandskysten en hel sommer for å lære om Terje Vigen, og han oppdaget at det nære forholdet og respekten for naturkreftene og miljøet absolutt er levende og sterkt i Norge i dag. Han forteller: "Jeg følger i fotsporene til Kaare Espolin Johnson, og håper å visualisere litt mer av den norske karakteren, som nå for det meste er gått tapt på sjøen. Og likevel, disse gamle fiskerne, de har en ekte kontakt med naturen og vet hvordan de skal se."

Diktet "Terje Vigen" inneholder et moralsk dilemma.

"Terje Vigen's båt" handler også om moral – om hvor sårbar naturen er og hvordan menneskene presser den mot tålegrensen.

FORRÅTNELSE OG FORNYELSE

Et annet eksempel på prosjekter "utenfor allfarvei", holder han på med akkurat nå – han fotograferer komposthauget på baksiden av huset sitt hver uke gjennom hele året. Han fotograferer også himmelfenomener, som solhverv og jevndøgn, langs norskekysten.

Dette representerer tradisjonell fotografering, samtidig som det er et konseptkunst-prosjekt. Prosjektets tittel er "Klimaendring". Metafor-subjektet er de fire årstidene eller passasje, forråtnelse og fornyelse, eller de fire elementene (vann, ild, luft, jord). Prosjektet omfatter en stor porsjon av dagens bekymring for miljøet. Så lur du kanskje på hva bildene skal brukes til – det er foreløpig en hemmelighet.

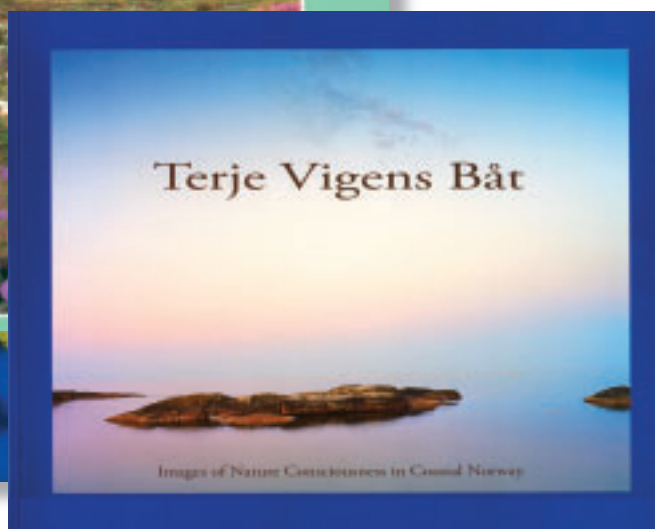
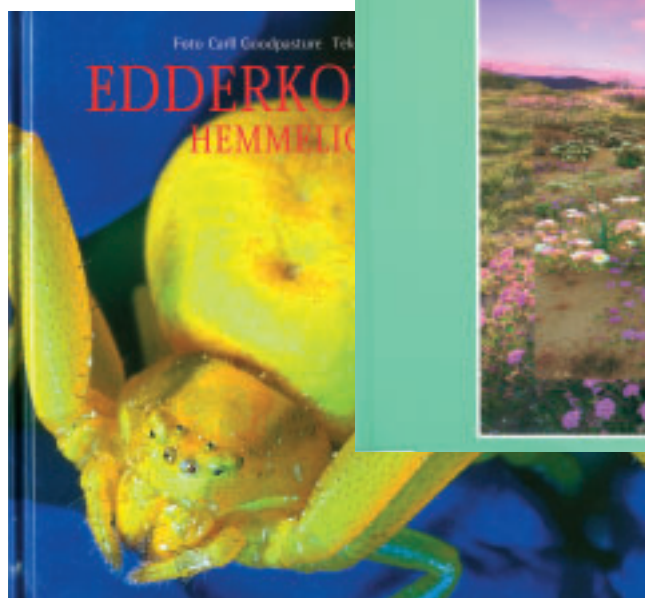
"Hva du gjør med fotografiene er mye viktigere enn hva som er avbildet. Det er nøkkelen til å forstå enhver kunstners arbeid", sier Carll Goodpasture. Han forteller at ideutvikling er pensum når han underviser på kunst og fotografiskoler i Norge (Oslo fotokunstscole, Utdanningshuset, Agder kunst- og designskole og Det Tverrfaglige kunstinstitutt i Haslum).

”Jeg tror at visuell kunst kan hjelpe oss til å fatte og forstå naturens verden. Min kunstneriske intensjon med Vanishing Pollinators er å øke den allmenne bevisstheten om et kritisk miljøspørsmål og å gi substans til min bekymring for den forsvinnende naturbevisstheten.”

Carll Goodpasture PH.D

Biolog og fotograf

Et utvalg av Carll Goodpastures fotobøker.

PORTRETT

Carll Goodpasture lager bøker og utstillinger, selger kvalitetstrykk av sine fotografier, bruksrett til bilder og underviser som gjestelærer. Han blir ikke rik av sitt arbeid, men med god hjelp av stipender og en støttende ektefelle, Gro Heining, får han økonomisk frihet til å utfolde sin kreative virksomhet.

Bildene hans selges fra Galleri D-40 i Oslo, Atelier Ognå på Jæren, fra "Åpent hus" i hans hjem og gjennom internasjonale kontakter. Interessen for dem er økende, og en stor del av inntektene hans kommer fra dette salget.

Det er ganske uvanlig at en kunstner får en betydelig del av inntekten sin fra salg av kunst. Særlig hvis han lager "outsider art", som Carll uttrykker det. Men han tror at økt miljøengasjement fører til at arbeidene hans selger bedre. Web-siden hans er ikke typisk for en profesjonell fotograf, det er ikke en salgsbod for bilder, han holder ikke på med kommersiell fotografering med foto som vare. Web-siden er hans visittkort, den er under stadig utvikling og er en dokumentasjon av hans livsverk.

Les mer:

www.goodpasture.ritardando.net

Terje Vigen's Båt ISBN 0-9737036-2-8

Utgitt av Imago ans

Bildet har tittel "Sacrifice habitat". I dette området i Californiaørkenen har offroadkjøring ført til en fullstendig ødeleggelse av det naturlige plantelivet. Bare for moro skyld...

NYTT FRA CULTURA

NYTT OM NETTBANK

For bedriftskunder

Nettbanken har nå fått en ny funksjon for bedriftskunder, "Lønningsliste", der du kan legge inn en liste med personer, med kontonummer og beløp, og gi listen et navn, for eksempel "lønn januar 08". Når du har opprettet en lønningsliste for en måned, kan den kopieres og brukes som utgangspunkt for utbetalingene neste måned, slik at det blir mindre informasjon å taste inn.

NYE ANSATTE

Yvonne Ødegaard er ansatt i kundeavdelingen, der hun skal arbeide med både innskudd og utlån. Hun er utdannet homeopat og har studert kulturhistorie. Yvonne har også erfaring fra drift av helsekostbutikk og har arbeidet som finansrådgiver. Hun studerer nå økonomi på BI.

ET UTVALG AV NYE UTLÅN

KoloniHagen Abonnement AS driver salg av økologiske matvarer over internett, blant annet grønnsaker, frukt og brød. De har tidligere distribuert brød fra andre leverandører i sine brødkasser, nå har de fått lån til å starte eget bakeri.

Alpaca Society er etablert av Vibeke Stølen Andrup, som designer og importerer alpakkaprodukter av høy kvalitet for dame, hjem, baby og barn fra produsenter i Peru. Arbeidsforholdene hos produsentene er basert på et balansert styrkeforhold mellom Alpaca Society, fabrikkereiere, sjefer og ansatte. Medlem av Initiativ for etisk handel.

Juv Musikk AS (Gjøvik) Juv Studio er et lydstudio som satser på artistens egen lyd, fremfor å bruke utenlandske produksjonstradisjoner som mal. De har et kreativt, idealistisk og kunnskapsrikt mannskap og har oppdrag innen et bredt musikalsk spekter.

Fotograf Brynhild Seim holder på å etablere seg som fotograf i Norge etter å ha fullført mastergrad i fotografi i London. Hun har fått lån til anskaffelse av fotoustyr.

INNSKUDDSDRENTER FRA 15. DESEMBER 2007

Med bakgrunn i den generelle renteutviklingen er renten på rentebærende innskuddskonti justert opp fra 15. desember 2007. Samtidig øker vi også rentene på utlån. Lånekundene blir tilskrevet direkte. Fullstendig prisliste finnes på www.cultura.no, eller fås tilsendt ved å kontakte Cultura Bank.

SPAREKONTO

Valgfrie rentetrinn, ingen uttaksbegrensning

Rentetrinn A:	0,00%
Rentetrinn B:	1,50%
Rentetrinn C:	2,00%
Rentetrinn D: følgende rentetrapp (fra første krone)	
under kr 200 000	2,25% rente
kr 200 000 – 500 000	2,50% rente
over kr 500 000	3,00% rente

HØYRENTTEKONTO

Følgende rentetrapp (fra første krone):

under kr 200 000	2,50% rente
kr 200 000 – 500 000	3,00% rente
kr 500 000 – 1 000 000	3,50% rente
over kr 1 000 000	4,50% rente

STØTTEKONTO

Rentetrinn B 1,50% rente

Ved å åpne en støttekonto kan du støtte en av følgende organisasjoner:

- WWF-Norge (Naturkonto)
- Regnskogsfondet (Regnskogskonto)
- Redd Barna (Redd Barna-konto)
- Framtiden i våre hender (FIVH-konto)
- Norges Kvinne- og Familieforbund (Kvinner på Sri Lanka-konto)

MILJØKONTO – innskudd til økologisk jordbruk og andre miljøformål

To valgfrie rentetrinn og ingen uttaksbegrensning

Rentetrinn A:	0,00%
Rentetrinn B:	1,50%

PENSJONSSPARING

Pensjonskonto 4,75% rente
Bindingstiden er 10 år fra første innskudd på konto.
Ved uttak før det er gått 10 år belastes 3% i uttaksgebyr.

SKATTETREKSKONTO FOR BEDRIFTER

Rentetrinn 1:	0,00%
Rentetrinn 2:	1,50%
Rentetrinn 3:	2,00%

NYTT TILBUD: KLIMALÅN

Cultura Bank tilbyr gunstig lånefinansiering av energiøkonomiske boliger og får hjelp av Norges Naturvernforbund til å spre informasjon om dette, gjennom prosjektet "Energifrigjøring i bygg – Norges Største Kraftverk".

Cultura Bank kan yte lån til investeringer i biobasert fyringsteknologi, varmevekslerteknologi, solvarmeteknologi, etterisolasjon og miljøvennlige byggeteknikker.

Lånene kan gis som totalfinansiering av boligeiendom eller som særskilt toppfinansiering, hvis finansieringen for øvrig er i annen bank eller låneinstitusjon.

Kontakt Cultura Bank for nærmere informasjon om betingelser.

ABONNEMENT PÅ PENGEVIRKE

I Norge kan abonnement på Pengevirke tegnes ved å kontakte Cultura Bank. Bladet finansieres ved frivillig fastsatt abonnementsavgift. Selvkost er ca. kr 150,- pr. år. Beløpet kan innbetales til konto 1254.96.00555, adresse Cultura Sparebank, Postboks 6800 St. Olavs plass, 0130 Oslo. Merk giroen "Pengevirke 2008".

Pengevirke kan også leses i pdf-utgave på www.cultura.no.

FOR MYE POST FRA OSS?

Hvis du ikke ønsker å motta bladet, eller du får for mange eksemplarer, kontakt Cultura Bank på telefon 22 99 51 99 eller cultura@cultura.no.

Å GÅ M

MOT

TEMA

STRØMMEN

ET AV DANMARKS FELT-SYKEHUS FRA DEN KALDE KRIGEN BLIR NÅ SYKEHUS I AFRIKA.

NORSKE LILIO DESIGN LAGER ØKO-HJEMMESIDER MED ETISK OG SOSIAL DIMENSJON.

KAN HUS VÆRE BYGGET ØKO-LOGISK? JA SIER DET DANSKE FIRMAET LOGIK & CO.

MED BANKMANNEN CLAUS SKYTT OG OPERASJON DAGS-VERK PÅ BESØK HOS GUARANIFOLKET I BOLIVIA.

ØKOLOGISK BYGG MED STIL

Av Nina Høst-Madsen

Logik & Co er kunde i Merkur

BYGGEFIRMAET LOGIK & CO. FRA NØRREBRO I KØBENHAVN HAR LIKELØNN OG DRIVES KOLLEKTIVT. KUNDENE ELSKER DET. OG SÅ BYGGER LOGIK & CO. SÅ VIDT DET ER MULIG - ØKOLOGISK

TAKET ER AV GRESS. Isoleringsmaterialet kommer fra linplanten. Og det er klargjort for miljøriktig teknologi som f.eks. oppsamling av regnvann til bruk for områdets trær, busker og blomster:

Selv om det fremdeles er langt igjen til et 100 prosent bærekraftig bygg, så er det likevel med en stor porsjon stolthet at byggefirmaet Logik & Co. nettopp har gjort ferdig et servicehus til renholdsselskapet R98 på Nørrebro i København.

”Tidsplanen og økonomien holder perfekt og det er flott å få lov til å bygge nytt i hjertet av København, selv om man er et mindre firma med 35 ansatte,” sier daglig leder Balder Johansen og henviser til mastodontene på byggemarkedet som oftest får ordrene på nybygg.

Akkurat det at tidsplanene ofte overskrides, er noe mange kunder opplever som et av de største irritasjonsmomentene når håndverkerne begynner å rive boligen:

”Vi er ikke nødvendigvis alltid de billigste håndverkerne på markedet, men vi holder hva vi lover, og det er ytterst sjeldent at vi ikke kan overholde en fastsatt tidsfrist eller et økonomisk anbud,” sier Balder Johansen.

TOPPKARAKTERER I KUNDETILFREDSHET

Og det stemmer det som sies. Som alle andre bedrifter som bygger for den danske staten, skal Logik & Co. nemlig bedømmes i en særlig karakterbok som utarbeides av Byggeriets Evaluerings Center. Ved å gjennomgå anbud,

Logik & Co. drives ikke med en ”mester” i spissen. Et kollektiv på åtte medlemmer bestemmer hva som skal skje og hvordan.

tidsplaner og ved senere samtaler med kundene, vurderer ekspertene om f.eks. Logik & Co. er i stand til å holde seg innen for rammene av de anbudene som er gitt:

”De er blant de beste på sitt felt,” sier Simon Mortensen fra Byggeriets Evaluerings Center.

Spesielt spørsmålet om kundenes tilfredshet er noe som Simon Mortensen holder øye med: ”Av fem mulige, får Logik & Co. en karakter på 4,1. Det er usedvanlig høyt og vitner om at selskapet fram for alt leverer et stykke arbeid som holder i pris, kvalitet og tid. Og det er noe kundene liker,” sier Simon Mortensen som påpeker at en ”alminnelig” god karakter er 3.

Karakterboken vitner også om at byggefirmaet prioriterer kvalitet og sikkerhet på arbeidsplassen høyt. Til nå er det ikke registrert én eneste arbeidsulykke og ikke én eneste alvorlig mangel i de undersøkte byggeprosjektene.

DRIVES AV ET KOLLEKTIV

Logik & Co. er på mange måter et utradisjonelt byggefirma. I stedet for at de som mange håndverksbedrifter drives med en ”mester” i spissen, er det et fellesmøte blant kollektivets åtte medlemmer som bestemmer hvordan firmaet skal drives, hvem som skal ansettes, hva lønnen er og hvilke kurs som de ansatte kan tilbys. Men av praktiske årsaker er den daglige ledelsen lagt i hendene på Balder Johansen, som bl.a. står for å innhente anbud og forhandle med andre entreprenører eller kunder:

”Hver mandag morgen kl. 6.30 holder vi et frivillig fellesmøte for alle ansatte, og her fordeles ukens oppgaver og det drøftes hvordan den nærmeste fremtiden ser ut. Det gir nærhet og engasjement i firmaet, og vi får mulighet for åpent å diskutere hvordan hverdagen ser ut for den enkelte,” sier Balder Johansen.

Et annet kjennetegn ved byggefirmaet er at medarbeiderne av og til stiller sin arbeidskraft gratis til rådighet for å støtte grasrotarbeid.

Lønnen er mange steder høyere enn de 165 kronene i timen som man får i Logik & Co. Til gjengjeld er det orden i etikken. Rasistiske eller sexistiske uttalelser tolereres ikke.

”En kveld i måneden arrangerer vi også fellesmåltid for alle som har lyst, og på det etterfølgende møtet kan vi gå mer i dybden omkring byggefirmaets holdninger og hverdag,” sier Balder Johansen, som har vært medlem av kollektivet siden firmaet ble stiftet for fem år siden. Dette jubileet skal feires på behørig vis i begynnelsen av november måned.

RASISME ER BANNLYST

I den danske hovedstaden holder Logik & Co. for tiden på med ca. 20 forskjellige entrepriser. For det meste er det ombyggings- og moderniseringsoppdrag innen murer-, snekker-, eller elektrikerområdet, så det nye huset er ett av den slags anbud som Logik & Co. var glade for å vinne. Og selvsagt vil selskapet svært gjerne fremme det økologiske, bærekraftige bygget, men den harde konkurransen på byggemarkedet betyr også at Logik & Co. utfører mer tradisjonelle håndverksoppgaver. For byggefirmaet handler det også i høy grad om å holde på medarbeiderstaben, og det er ennå ikke mulig utelukkende å bygge økologisk, forklarer Balder Johansen. Og det har gått fort for selskapet siden de ble stiftet i 2001. Den enkelte ansattes store medansvar og innflytelse har gjort selskapet til en attraktiv arbeidsplass for håndverkere som ønsker et noe annet innhold i hverdagen enn de tradisjonelle kjempe-byggeplassene med steinharde akkordlønninger og en småfrekk tone i arbeidsbrakkene.

Selv om lønnen mange steder er høyere enn de 165 kronene i timen som er gjeldende hos Logik & Co., er det til gjengjeld orden i etikken: ”De fleste av oss har rot i venstrefløyens miljøer og i forskjellige antirasistiske bevegelser. Vi vil derfor heller ikke tolerere rasistiske eller sexistiske uttalelser – uansett hvor og hvordan de blir sagt,” sier Balder Johansen.

”I ytterste konsekvens betyr det at vi må kvitte oss med en medarbeider, men siden våre ansatte kjenner til vår holdning på området fra før, så har det aldri vært nødvendig.”

POSITIV SÆRBEHANDLING

Hos byggefirmaet Logik & Co. har man innført en form for positiv særbehandling. Når det er plass til en ny lærling, så ønsker man frem for alt søknader fra flyktninger eller innvandrere.

Også kvinner som tradisjonelt har hatt vanskelig for å få en lærlingeplass i f.eks. snekker-, eller murerfaget, har gode sjanser hos Nørrebrofirmaet: ”Samfunnet har sviktet totalt når det handler om å få innvandrerne i arbeid. Derfor har vi valgt å innføre denne særbehandlingen, for på den måten å sende et signal om at ett sted er det i det minste mulig,” sier Balder Johansen.

LILIO DESIGN LAGER ØKOLOGISKE NETTIDER FOR BEVISSTE SURFERE

Av Jannike Østervold

LilliO Design er kunde i Cultura

LILIO DESIGN ARBEIDER MED KUNDER SOM BIDRAR TIL Å GJØRE VERDEN TIL ET BEDRE STED. ARBEIDSFORMEN ER BASERT PÅ EN TETT PROSESS MED UTVEKSLING AV IDEER. SLIK BRINGES EN ETISK OG SO-SIAL DIMENSJON INN I WEB-DESIGN.

Mathias Bolt Lesniak er den norske halvdelen av firmaet. Han har vokst opp i en familie hvor bøker og bokdesign har stått sentralt. Allerede da Mathias var elev på Steinerskolen var han opptatt av design. Siden ble det informatikkstudier på Blindern, før han reiste til Goetheanum, for å studere forholdet mellom menneske og datamaskin. Mathias samarbeider med Jesse Osmer, som er amerikansk og for tiden bosatt i Sveits. Sammen driver de LiliO Design.

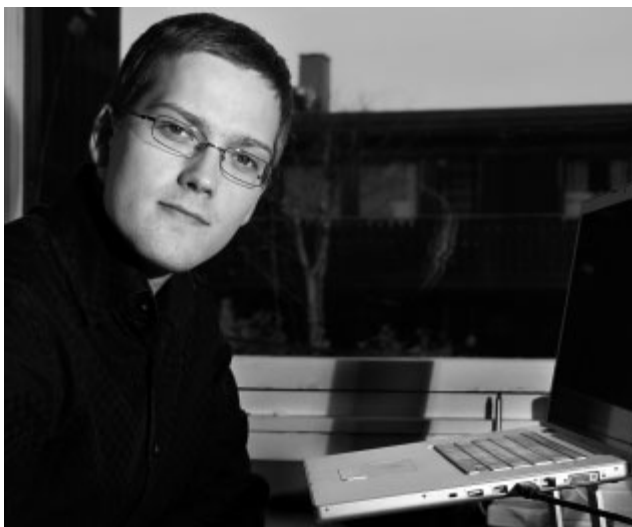
LiliO Design arbeider mye med non-profit organisasjoner. Mathias forteller at det er viktig for ham at kundene også er

opptatt av å drive etisk forsvarlig og at samarbeidet skal bidra positivt i verden.

”Vi ville aldri ha sagt ja til noe vi ikke kunne stå for,” sier Mathias.

MÅLET ER IKKE Å TJENE MEST MULIG PENGER

Både Mathias og Jesse er interessert i assosiativ økonomi, og ønsker å bruke det praktisk i bedriften. Når det er mulig ser de nærmere på kundenes regnskap – har begge sider tjent på handelen?

Mathias Bolt Lesniak er den norske halvdelen av LiliO Design.

Jesse Osmer er spesielt opptatt av assosiativ økonomi.

Mathias og Jesse har designet websider for mange non-profit organisasjoner og skoler.

”Det blir litt innfløkt når vi jobber med lite målbare ting,” sier Mathias, ”men vi vil likevel forsøke. Ingen skal føle at vi gjør stor profitt på dem. Vi vil at det skal være en handel som alle tjener på, også i en større sammenheng. Vi priser tjenestene våre slik at vi kan leve av dem, men vi har ikke som mål å tjene mest mulig penger. I dag handler mye om å ha laveste pris, men vi vil ta med samfunns- og miljøutgifter også. Ofte kan vi hjelpe kunden med å finne inntektskilder og med å bruke nettsiden aktivt til fundraising.”

ET BILDE KAN SI MER ENN 1000 ORD

Mathias tar kundene på alvor og legger vekt på å bli godt kjent med dem og er opptatt av at det skal være en kreativ prosess som går begge veier.

Når han begynner å arbeide med en ny kunde, starter det med et personlig møte. Det første han må gjøre er å forstå målet for virksomheten, hva det er den vil bidra til i verden.

Så arbeider han med å omsette dette til noe visuelt. Han arbeider med bildemateriale, farger og logo og lager en skisse i form av en prøveside som sendes til kunden. Etter en prosess frem og tilbake blir de til slutt enige.

”For å hjelpe en kunde med å formidle sitt budskap, er noe av det viktigste å finne gode bilder. Vi prøver å finne et bilde som uttrykker det organisasjonen står for,” sier Mathias.

”Et godt eksempel på dette, er billedbruken på nettsiden til ”Alliance for childhood”, en britisk organisasjon, som arbeider politisk og sosialt for at barn skal få lov til å være barn.”

På bildet sitter en liten pike i høyt grønt gress og blåser opp en ballong. Hun har det ikke travelt, hun gjør ikke noe nyttig, hun er et lekende ubekymret barn.

BETALER FRIVILLIG AVGIFT MED GLEDE

Kundelisten til Lilio Design begynner å bli lang – rundt 100 virksomheter, derav ca. 30 i Norge og de fleste øvrige i Europa og USA, i tillegg til noen prosjekter i Sør Afrika.

Blant kundene finnes mange non-profit virksomheter, skoler og også andre designfirmaer, som ønsker veiledning i web-design. Det er ikke til å unngå at det blir en del flyvirksomhet når de arbeider internasjonalt, men når de må fly, betaler de frivillig avgift til Mitt Klima, for å være CO2 nøytrale.

GOETHE FARGELÆRE GIR INSPIRASJON

Mathias lar seg ofte inspirere av Goethes fargelære når han velger farger til nettsidene. Hver farge har sin spesielle karakter. Den røde fargen gir et underbevisst signal om at her skal det skje noe, og egner seg der hvor brukeren skal gjøre noe aktivt. Blått er mer tenkende, resonnerende og teoretisk, mens fiolett er mer innadvendt og åndelig.

Mathias har jobbet mye med ungdomsinitiativer – der er det vanlig å bruke grønnfarger, som er fargen for det sosiale/samarbeid/kommunikasjon, sammen med farger i overgangen mellom gult og rødt og fiolett/lilla, særlig orange, som gjenspeiler engasjement.

Akkurat nå arbeider han med YIP, folkehøyskoleprogrammet ”The international Youth Initiative Program” i Järna, som var omtalt i forrige nummer av Pengevirke. (www.yip.se) Programmet gir ungdommer opplæring i sosialt entreprenørskap. Mathias setter stor pris på å jobbe med design for ungdommer, da er det ofte stor frihet i uttrykk og design, og han kan se at det han gjør er med på å forandre menneskers liv.

www.lilio.com

KASTET SLIPSET FOR IDEALENE

Av Berit Villadsen
Foto: Territorium

ETTER 16 ÅR I DANSKE BANK SKIFTET CLAUS SKYTT DRESSEN UT MED T-SKJORTE OG JOGGESKO I MERKUR ANDELSKASSE. HER KOM HAN TETTERE PÅ BESLUTNINGENE, PÅ KUNDENE OG PÅ SEG SELV. JOBBSKIFTET BETØD EN NEDGANG I LØNN, MEN CLAUS FIKK EN MENINGSFULL HVERDAG SOM BLANT ANNET FØRTE HAM TIL BOLIVIA MED OPERASJON DAGSVERK

Turen til Bolivia kan bidra til at jeg som rådgiver kommer litt tettere på tingene, som igjen gjør at jeg mye bedre kan sette meg inn i kundens forhold, mener Claus Skytt.

I 1998 BEGYNTE DEN den gang 38-årige næringsrådgiver Claus Skytts slipseknute å stramme. Hans daværende arbeidsplass, Danske Bank, hadde fått voksesmerter, og det ble plutselig vanskelig for Claus ”å puste”. Det var blitt for langt til ledelsen, for langt til rådgiverengasjementet og motiva-

sjonen og for langt til idealene. Så etter 16 år valgte Claus å lufte slipset i den noe mindre Amagerbanken, hvor han som ønsket kom tettere på beslutningene. Men luften var ikke så veldig annerledes. Diskusjoner om salg, lønn og profitte økte stadig gjennom luften og åt luften i lokalet. Claus hadde aldri vært selger, men rådgiver.

En jobbbannonse for den samfunnsbevisste Merkur Andelskasse ble Claus’ oksygenmaske og veien til et nytt liv. Slipset ble kastet inn i skapet sammen med dressen. T-skjorten, dongeribuksene og joggeskoene ble funnet frem og sammen med dem idealene, holdningene og samfunnsengasjementet. Jobbskiftet betydde en umiddelbar lønnedgang på 8.000 kroner, men i tråd med den nye arbeidsplassens filosofi var Claus klar til å sette sine visjoner og samfunnsidealene foran penger og profitte.

”Hos Danske Bank var suksesskriteriet hva jeg tjente som rådgiver. Det månedlige møte og gjennomgangen av ens møteaktiviteter, og hva har du så tjent på kundene dine? Tjener du nok på dem, og hvor kan vi forbedre inntjeningen? Jeg hadde et behov for ikke bare å arbeide rent bankfaglig, men også å arbeide sosialt og med noen samfunnsproblemer

som jeg syntes var viktige. Det tiltrakk meg at Merkur hadde en sterk, miljømessig profil, og at man ikke bare fokuserte på inntjeningen.”

FRAM MED VANDRESTØVLENE

Ønsket om å gjøre en forskjell har Claus til fulle fått innfridd i Merkurs hovedsete på Vesterbro i København, hvor han som næringssjef daglig er tett på beslutningene og i høy grad har mulighet for å påvirke sin egen hverdag. Hans investering i fremtiden har blant annet brakt ham til Bolivia i Sydamerika sammen med elevorganisasjonen Operasjon Dagsverk, som har vært hans kunde hos Merkur i seks år.

Claus hadde et ønske om å bygge ut kunderelasjonen til Operasjon Dagsverk. Han foreslo derfor for sin arbeidsgiver å følge organisasjonen på arbeid og på nært hold oppleve de vilkårene Operasjon Dagsverk jobber under når de årlig skal stable på bena et utdannelseprosjekt i et tredjeverdensland.

Merkur Andelskasse var med på ideen, og Claus skiftet joggesko og kolleger på Vesterbro ut med vandrestøvler, 17 engasjerte unge fra Operasjon Dagsverk og to ansatte fra nødhjelpsorganisasjonen Ibis, som var ledere på utdannelseprosjektet i Bolivia.

Det primære reiseformålet for Claus var å få innblikk i en arbeidsdag utenfor landets grenser, mens Operasjon Dagsverk-gruppens mål var å besøke Guaranifolket i Bolivia. Mange Guaranifamilier har tidligere vært bundet til store landeiendommer, de såkalte haciendaer, hvor de har jobbet og først i løpet av de senere årene fått sin frihet og sitt eget hjem. Operasjon Dagsverk prosjektet fokuserer på å skape bedre muligheter for Guaranifolket til å utdanne seg og på den måten skape grunnlag for demokrati, deltakelse og selvstendighet.

I løpet av de knapt to ukene Claus var av gårde med gruppen, så han hvor vanskelig det kan være å operere under fremmede forhold hvor infrastruktur, kultur og språk er vidt forskjellig fra det danske. Den danske gruppen besøkte forskjellige bolivianske landsbyer, som var fra ett til 11 år gamle, og det gjorde et stort inntrykk på Claus.

”Det var veldig annerledes å komme ut i en liten by. Det var fullt av motsetninger. Det var primitive gatekjøkkener og fire internettkafeer. På noen områder ligger de utrolig langt tilbake, og på andre er de likevel med. Men jeg har til fulle fått oppfylt mine forventninger om noe som var helt annerledes. Enorme avstander, mennesker som bor i samfunn

Kvinnene i Guaranifamilieene er vanligvis kledd i tradisjonelle klesdrakter, mens mennene og barna går rundt i vestlige gjenbruksklær.

som er avskåret fra den nærmeste byen hvor det er strøm, hvor det er noen ting som fungerer. Der kjører du altså åtte timer i jeep på grusveier, hvor du krysser åtte til ti elver. Tre måneder i året kommer de ingen steder, for da er det regntid. Så bor de der ute, kanskje 20 familier sammen. Uten noen forbindelse – annet enn hvis de rir inn på hester til den nærmeste byen.”

De lokale landsbyhøvdingene, de såkalte Capitaines, var positivt innstilt til utdannelsesprosjektet som ble presentert for dem.

”Det var stor forståelse for at utdanning er veien fram og at undervisning er viktig. De lokale lederne forstod at hvis vi skal nå frem politisk og ha innflytelse, så skal barna våre lære noe.”

De bolivianske landsbyene var veldig forskjellige, avhengig av om Guaranifamiliene hadde vært selvstendige i ett eller elleve år. Levestanden var generelt ikke høy. Familiene lever av å dyrke mais på områder som de rydder. De kan også få en liten inntekt ved å felle trær og selge tømmer. Budsjettet i familiene er ikke stort. Kvinnene er vanligvis kledd i tradisjonelle drakter, mens mennene og barna går rundt i vestlige gjenbruksklær, som blir solgt på gater og fortau i de større byene. Ifølge Claus var det ikke ualminnelig å se beboerne i de samme klærne i en uke. De hadde ikke så mye å skifte med. Flere gikk rundt i sandaler av gamle bildekk, og mennene tygde ofte kokablader dagen lang, ikke så mye for å få rusen, men for å ta den verste sulten.

TETTERE PÅ TINGENE

Claus opplevde at Operasjon Dagsverk-prosjektet kunne gjøre en forskjell, og det kan han bruke i sin hverdag.

”Det nytter ikke at vi sier at vi har et sosialt engasjement, hvis du ikke selv har det under huden. Det er vanskelig å sitte bak pc-skjermen og støtte et utdannelsesprosjekt i Bolivia og hele tiden ha forståelsen av hva som skjer. Turen til Bolivia kan bidra til at jeg som rådgiver kommer litt tettere på tingene, som igjen gjør at jeg mye bedre kan sette meg inn i kundens forhold. Akkurat som man ikke kan sitte og ekspedere en bonde med økologiske griser uten å besøke gården og se hvordan grisene har det, og få et inntrykk av hvorfor det er viktig at de ikke står i en stall.”

Den nå 47-årige næringssjefen er takknemlig for at han som et ledd i jobben sin kunne reise til Bolivia.

”Hvis du personlig blir stimulert og får en stor opplevelse så fungerer du bedre og er mer engasjert og har arbeidslyst. Det er også mange av mine andre kunder som jobber på lignende nivåer på ulandsprosjekter. En advokat har et prosjekt i Peru, en iverksetter et sykkelprosjekt i Afrika, og Bolivia-turen gjør det lettere for meg å kunne gi dem sparring og ha en forståelse av hva de egentlig går og sliter med, og hvor vanskelig det kan være å få tingene satt ut i livet.”

Berit Villadsen er journalist og ansatt i Finansforbundet hvor artikkelen har vært på trykk i magasinet Finans.

Claus Skytt skiftet joggesko og kollegene i Merkur ut med vandrestøvler og dro med Operasjon Dagsverk til Bolivia.

Mange Guaranifamilier har tidligere vært bundet til store landeiendommer hvor de har jobbet og først i løpet av de senere årene fått sin frihet og sitt eget hjem.

For mange er det veldig annerledes å komme til en liten by i Bolivia. Det er fullt av motsetninger, med primitive gatekjøkkener og fire internettkafeer.

CULTURAPRISEN 2007

BONDEN SOM VALGTE UT FRA INNSIKT

Av Arne Øgaard

NOEN FÅR KJENDISSTATUS UTEN Å HA UTRETTET NOE SÆRLIG. ANDRE SOM, TRYGVE SUND, ARBEIDER IHERDIG I DET STILLE OG BIDRAR TIL FORANDRING VED Å SPRE KUNNSKAP OG INSPIRASJON TIL ET STORT ANTALL MENNESKER

Trygve Sund viser rundt på gården.

I 1977 BODDE OG ARBEIDET JEG PÅ EN LITEN GÅRD. Vi ville gjerne dyrke jorda uten kunstgjødsel og sprøytemidler, men vi visste ikke så mye om hvordan det skulle gjøres. En dag kjørte vi over 20 mil for å høre et foredrag av Trygve Sund om biologisk-dynamisk jordbruk. Det ble et vendepunkt. Foredragsholderen hadde erfaring, han visste hvordan jorda skulle dyrkes ut fra innsikt i naturen og ikke ut fra kravet om størst mulig økonomisk avkastning. Han satte jordbruket inn et samfunnspolitisk perspektiv, og han ga oss også et lite innblikk i en helhetlig virkelighetsforståelse. Trygve Sund snakket ut fra erfaring og ikke ren teori. Vi forstod kanskje ikke alt han sa, men denne kvelden ble en sterk inspirasjon til å legge om vår gård i retning av biologisk-dynamisk drift. I de 30 årene som har gått siden da har Trygve Sund reist land

og strand rundt både i Norge og også i Russland og han har tatt i mot et stort antall mennesker på gården sin i Stange. For mange av dem har han gitt viktig inspirasjon til en ny livs- og jordbrukspraksis.

DEN TAUSE VÅREN

Trygve vokste opp på en liten fjellgård i Østerdalen. Mens han gikk på landsgymnaset på Eidsvoll leste han "Den tause våren" av Rachel Carson. Her ble sprøytemidlenes giftegenskaper grundig beskrevet. Når Trygve senere brukte slike midler mens han arbeidet på gården sin onkel på Stange like syd for Hamar, husket han det han hadde lest og opplevde at det å bruke slike midler ikke kunne være forsvarlig. Begrepet økologisk landbruk var ennå ikke oppfunnet, men i 1924 hadde Rudolf Steiner satt i gang en gruppe bønder med å utvikle et jordbruk som ikke benyttet seg av kunstgjødsel (nitrat) og giftige sprøytemidler og som hadde som hensikt å fremskaffe mat som kunne understøtte menneskets handlingskraft. Denne jordbruksimpulsen kom etter hvert også til Norge, hvor Sletner gård ble en inspirasjonskilde for andre norske bønder. Trygve Sund oppsøkte Sletner, Einar Greppe-rud på Bjørkelangen og flere av de andre pionerene. Møte med biodynamikerne og Rudolf Steiners antroposofi ble en døråpner til en større virkelighetsforståelse. Han forstod da at mennesket har alle elementer av naturen i seg i tillegg til sitt Jeg, sin selvbevissthet. Logisk sett kunne en da ikke håndtere naturen på en slik måte at den ble forpestet, forøpset og ødelagt. Det ville være å grave menneskets egen grav. Ut fra en slik tankegang var det også selvsagt at husdyra måtte behandles med respekt. Han forstod da også at gården var en enhet hvor dyr, planter, jord og mennesker utgjorde en helhet. Trygve kjøpte onkelens gård den dagen han gikk ut av land-

bruksskolen, den 20. april 1967. Men som følge av den norske kanaliseringspolitikken var husdyrene nå solgt, og det var heller ingen andre mennesker der. Norske politikere hadde bestemt at det på flatbygdene skulle dyrkes korn, mens melk skulle produseres i dalene og på Vestlandet. I følge Trygve er dette den største norske katastrofen etter svartedauen, Trygve hadde ikke selv penger til å kjøpe inn kyr. Men etter at han hadde holdt foredrag for noen medisinerstudenter så samlet de inn penger til den første kalven, og andre støttet også opp slik at han i løpet av 1974 hadde 10 kvigealver på gården.

Trygve hadde landbruksskole, men forstod at for å få gjennomslag for nye landbrukstanker så måtte han også ha landbrukshøyskolen. Dette gjennomførte han etter at han overtok gården (1970-73). I og med at han var mye borte og ikke ville sprøyte så blomstret ugraset opp. En oppblomstring det tok mange år å bekjempe. Men med stor innsats, kona Erna, flere folk på gården, deriblant mange praktikanter, og ny teknologi ble Alm gård etter hvert et mønsterbruk hvor mange hentet inspirasjon til egen drift.

ØKOLOGISK SAMARBEID

Utover på 70-tallet dukket det opp flere biologisk dynamiske gårder i Norge, men fantes også en annen retning som kalte seg organisk-biologisk jordbruk. Det var lite samarbeid mellom de to retningene. Etter hvert dukket det opp flere som ville dyrke uten kunstgjødsel og sprøytemidler, men som ikke hadde interesse for den helhetlige virkelighetsbeskrivelsen til Rudolf Steiner. Økologien som vitenskap var anerkjent, mange var opptatt av forurensnings- og ressursproblematikk og dyrevelferd. Det ble nødvendig med samarbeid i forhold til politiske myndigheter, i forhold til å utvikle en merkeordning og i forhold til omsetningsleddene. I dette fellesøkologiske arbeidet ble også Trygve en drivkraft. Han visste mer enn de fleste om hva det egentlig dreide seg om, og han hadde den åpenheten og det samfunnsengasjementet som skulle til for

CULTURAPRISEN 2007

- er tildelt Trygve og Erna Sund

Trygve Sund har nedlagt en enorm innsats i det biologisk-dynamiske jordbruket og for å spre kunnskap og opplysning om denne jordbruksformen både nasjonalt og internasjonalt. På det organisatoriske planet har han bidratt til et godt samarbeidsmiljø i den økologiske jordbruksbestrebelsen. Men selv om Trygve er den som har vist seg mest utad, fremhever han at han og Erna er et lag. Uten hennes innsats i hjemmet og på gården ville ikke hans ytre aktivitet vært mulig. De får også prisen for deres innsats med å realisere nye og mer tidsmessige eierformer i jordbruket.

å forene. Samtidig fortsatte han å delta aktivt i det interne skoleringsarbeidet i biologisk-dynamisk forening både i samlinger med eldre bønder og på praktikantseminarer. Mange husker Trygve som en fengende foredragsholder og våken debattant, men de som har sett ham i arbeid på åkeren, glemmer aldri hans nære forbindelse med plantene.

En av de grunnleggende ideene til Rudolf Steiner er at matjorda ikke skal gjøres til et objekt for økonomisk spekulasjon, men at den skal forvaltes av den som dyrker den. Ut fra tankegangen om at jord ikke skal være privat eiendom, er stiftelsesformen en mulig juridisk løsning. To av de biologisk-dynamiske gårdene er allerede omgjort til stiftelser, og Trygve og Erna Sund er nå i gang med å omdanne Alm gård til en stiftelse.

Foto: Finn Dale Iversen

Alm Gård på Stange

Foto: Finn Dale Iversen

Kuene på Alm

DANMARKS SISTE FELTSYKEHUS DRAR TIL GUINEA

Av Morten Vest

Living Village er kunde i Merkur

SIDEN DEN KALDE KRIGEN HAR CA. 50 FELTSYKEHUS LIGGET OG VENTET PÅ AT RUSSERNE SKULLE INVADERE OSS. DE KOM SOM BEKJENT ALDRI. NÅ BLIR ET AV SYKEHUSENE FRAKTET TIL GUINEA HVOR DET SKAL VÆRE SYKEHUS I EN LANDSBY. DU HAR MULIGHET FOR Å STØTTE PROSJEKTET

ET GAMMELT, MEN FOR ØVRIG HELT UBRUKT og funksjonsdyktig sykehus, er nettopp på vei til å få et nytt liv under varmere himmelstrøk. Det er Danmarks siste feltskykehus som skal ut å reise. Feltskykehuset er et av ca. 50 midlertidige sykehus, som siden den kalde krigen har ligget og ventet på at russerne skulle komme og invadere oss. De kom som bekjent aldri, og nå er det siste av feltskykehusene

på vei til å bli pakket opp og tatt i bruk for første gang. Men først er det blitt lastet i to 40-fots containere, som i løpet av desember skal seiles til Guinea. Her venter to lastebiler på å frakte containerne 900 km inn i landet, hvor de skal krysse Nigerelven på en pram, før de kan kjøre de siste kilometerne opp til landsbyen Kiniebakoro, som er bestemmelsesstedet.

Et av Danmarks ca. 50 feltskykehus fra den kalde krigen fraktes nå til en landsby i Guinea.

TRAKTOR OG TILHENDER

I april 2006 kunne man i Pengevirke lese om "Moussas sykehus i Afrika", og om hvordan en privat innsamling på Michaelskolen i Herlev hadde dannet det økonomiske grunnlaget for å bygge et sykehus i landsbyen. Det er dette sykehuset som nå er ferdigbygd og skal fylles opp med utstyr. I containerne er det også blitt plass til 50 skolepulter og stoler, en traktor og en tilhenger. Samtidig holder prosjektet på å bli etablert som en NGO under navnet Living-village.com. Etter atskillige møter med de forskjellige gruppene i landsbyen viste det seg en stor grad av overensstemmelse mellom landsbyen Kiniebakoros formulerte behov og de målene FN har satt opp for Afrika inntil år 2015, de såkalte Millennium Development Goals. På den bakgrunnen besluttet man å etablere Living-village.com med det formålet å arbeide med utgangspunkt i en enkelt landsby - og så til gjengjeld ta opp kampen for alt fra fattigdomsbekjempelse til bærekraftig miljøbeskyttelse. På den måten vil hvert enkelt underprosjekt - f.eks. solceller til strøm-forsyning av sykehuset - være oversiktlig både økonomisk og praktisk. Samtidig er hvert enkelt prosjekt en del av en større sammenheng, som er hele landsbyens utvikling.

HER ER ØNSKELISTEN (BELØP I 1.000 DKK)

REOLER	5
EN KORNKVERN	5
EN PLOG OG EN HARV	10
PVC-SLANGE TIL SOLVARMEVANN	7
EN VANNTANK	5
MALING TIL OPERASJONSSTUEN	5
MEDISINER	30
BANDASJER	35
TRE REISER FOR DANSKE SPESIALISTER (SNEKKER, ELEKTRIKER OG EN SYKEPLEIER)	48
I ALT	154

Hvis du sender et bidrag, som du selv velger størrelsen på, så sender vi deg et bidragsbevis som kan stå framme på bordet. Innbetal senest 15. desember på reg. nr. 8401 kontonummer 1080466 i Merkur Bank og merk bidraget "Moussas sykehus", så mottar du beviset med posten før jul. Vil du på maillisten for Living-village.com, kan du sende en e-mail til info@living-village.com, og hvis du vil ha mer informasjon kan du ringe til Ulrik Fredslund-Andersen på tlf.: +45 23 26 93 66

MANGLER DU EN JULEGAVEIDÉ?

Menneske til menneske er et av mottoene i Living-village.com. Og det er jo som skapt til julen! Én ting man ikke behøver bekymre seg om i år, er å finne på gaver. Landsbyen har en lang ønskeliste i forbindelse med etableringen av det nye sykehuset, og det er helt sikkert, at selv en liten innsats kan rekke svært langt i Kiniebakoro. Mangler du en julegaveidé, kan du sende en gave til Kiniebakoro, direkte fra deg til landsbyen.

Morten Vest er fotograf. Han er sammen med blant andre Ulrik Fredslund-Andersen medstifter av Living-village.com. Han ble opprinnelig involvert i prosjektet fordi han var på opptak i landsbyen i forbindelse med et dokumentarfilm-prosjekt.

Slik ser beviset ut som man får hvis man bidrar til sykehuset i landsbyen i Guinea.

LIVING-VILLAGE.COM

DER ALT ER ANNERLEDES

Av Arne Øgaard

Camphill er kunde i Cultura

I CAMPHILL-LANDSBYENE ER IKKE ØKONOMIEN ET MÅL I SEG SELV, MEN ET VIRKEMIDDEL TIL STØRRE MEDMENNESKELIGHET

MENNESKER STRØMMER INN MOT BYENE, og der ender de ofte opp alene i små leiligheter. Ikke alle lever isolert, men nære fellesskap kan være vanskelig å opprettholde over lengre tid. I mangel på virkelige fellesskap og dypere verdier, ser vi at menneskene drives inn et hvileløst jag etter stadig mer penger og statusopplevelser. Mennesker med Downs syndrom passer ikke inn i den moderne travelheten, de blir stadig oftere fjernet før de blir født.

MOT STRØMMEN

Det finns selvsagt mange som strever mot disse utviklings-tendensene. Mange som viser at de kan skape sine egne verdier. Camphill-landsbyene er et initiativ som på nesten alle områder står for en radikalt annen utvikling. Her bosetter mennesker seg i landsbyer som ofte ligger langt ute på landet. I landsbyene bor de fleste i familiehus som kan romme 10 til 12 mennesker. Flere av beboerne kan ha Downs syndrom eller vil på en annen måte ha et særlig omsorgsbehov. Disse tilhører den gruppen som Nils Christie kaller de ekstraordinære menneskene. De har alle sine begavelser og sin livsglede, men de er avhengige av at andre kan støtte dem på visse av livets områder. I familiehuse bor det ekstraordinære beboerne sammen med mer ordinære medarbeidere og medarbeiderfamilier. Alle deltar sammen i ulike kulturaktiviteter. For meg var det en stor opplevelse første gang jeg så at alle i en landsby var med på å fremføre et skuespill.

Å komme til en Camphill-landsby er som å komme til en

annen tid. Alt går roligere. Det er faste rytmer, men ikke noe jag. Alle arbeider med oppgaver som skal løses, med arbeid som gir hverdagen mening. Arbeid og lønn er ikke koblet sammen.

EN ANNEN ØKONOMI

I Norge blir Camphill-landsbyene finansiert av staten. Landsbyboerne får trygd og beholder en del av denne som lommepenger. De øvrige pengene blir disponert av medarbeiderne i fellesskap.

I Norge er det seks Camphill-landsbyer. Totalt i verden er det ca. 100 steder av denne typen. Noen unge mennesker arbeider der i et år eller to, noen gjennomfører en utdanning, og andre medarbeidere har valgt å leve på slike steder hele eller det meste av livet. Dette er en livsform hvor det menneskelige står i sentrum.

Vallersund Gård ligger ytterst ved Trøndelagskysten. Gården var en gang et livlig handelssted som i dag er fredet. Her bor 35 mennesker fordelt på 6 hus i en øklandsby med biodynamisk jordbruk og gartneri og vernede verksteder. En vindmølle dekker en stor del av energibehovet, og en varmepumpe bruker sjøvann til oppvarming av husene. Et biologisk renseanlegg behandler avløpsvannet.

FRAMSKOLEN - ET NYTT INITIATIV

Høsten 2007 startet det opp et folkehøyskolelignende initiativ på Vallersund Gård. En toårig skole for unge voksne utviklingshemmede. 5 elever er i gang med denne utdannelsen.

I dag er de ekstraordinære barna i stor grad integrert i offentlig skole. Det går bra på barneskolen, men senere er det mange som føler seg litt utenfor. De savner kontakt med mer likesinnede mennesker som har de samme spørsmålene som dem. Selv etter utvidet tid i videregående skole er deres læringspotensial fortsatt stort. Dersom de i den alderen kommer for raskt inn i en etablert livssituasjon, vil aldringsprosessen starte på et tidligere tidspunkt enn hvis de får en pedagogisk oppfølging gjennom en større del av sin ungdomstid.

FORSTÅ SEG SELV OG VERDEN

Et av skolens mål er at de skal lære å forstå seg selv og verden. Gjennom kunstnerisk arbeid skal de på ulike måter få øvelse i å uttrykke seg. I samtalegrupper kan de ta opp ulike spørsmål som det å kunne si ja takk eller nei takk, parforhold og seksualitet.

Hverdagskunnskap er et annet sentralt felt. Det er nødvendig å lære pleie av bolig og klær, planlegge innkjøp og å stelle i

stand måltider til hverdag og fest. Bevissthet om økonomi og tidsbruk er også viktig. På Vallersund Gård får de unge voksne arbeidserfaring på mange ulike områder i verksteder og i jordbruket. Denne erfaringen vil gi forståelse for på hvilke arbeidsområder den enkelte best kan utvikle seg videre. Opplæring i ridning, båtliv, fjellvandring og annet friluftsliv er også en del av skolen.

Det første året bor elevene på internat. Det andre året er intensjonen at de skal øve seg i å bo mer selvstendig. Framskolens målsetting er at etter to års læring så skal elevene, de pårørende og den kommunale omsorgstjenesten få innsikt i hvilke muligheter den enkelte elev har i forhold til framtidig boform, videreutdanning og yrkesvalg. Framskolen er et eksempel på at Camphill-landsbyene ikke lever isolert fra det øvrige samfunnet, men at de prøver å utvikle nye initiativ som kan forbedre de utviklingshemmedes situasjon i storsamfunnet.

Les mer på <http://www.vallersund-gaard.com>

HVOR BLE DET AV LYKKEN?

Av Arne Øgaard

I DE RIKE LAND I VESTEN NÅDDE LYKKEN EN TOPP RUNDT 1970. SIDEN HAR INNTEKTENE STEGET, MEN LYKKEFØLELSEN HAR GÅTT JEVNT NEDOVER

LYKKESTUDIER HAR NÅ BLITT en seriøs vitenskap med egne forskningstidsskrifter. Etter tusenvis av undersøkelser har forskerne funnet objektive kriterier for vurdering av lykke. Gjennomsnittstall for hele befolkningsgrupper viser at lykkefølelsen går ned. Det samme viser studier av enkeltmennesker som blir rikere. Det er flere forhold som har betydning for vår tapte lykke. Det ene er tilvenning. Vi gleder oss hver gang vi får lønnsforhøyelse eller kjøper noe nytt, men denne gleden varer ikke lenge. Vi er som barn som pakker opp julegaver. Ikke før har vi fått noe, så blir vi irritert fordi vi ikke får mer. For å få mer må vi jobbe hardere, og stress etter å tjene mer kan overskygge gleden over å få. I verste fall kan vi ende opp som skilte og utbrente. Et annet poeng er at vi kan ha vanskelig for å glede oss over vår egen inntektsøking, når andre tjener mer. Selv om vi har rikelig av det meste, er det mange som føler seg lite tilfreds når de har en lavere inntekt enn andre de sammenligner seg med. Det gir ikke den samme lykkefølelsen å eie en mobiltelefon til 500 kr, når alle de andre har en til kr 5000,- selv om den billige dekker dine behov for samtaler og tekstmeldinger. I et samfunn hvor vi ikke kan unngå å se at andre tjener og forbruker mer enn oss selv, kan det derfor være vanskelig å bli helt lykkelig. Penger og kostbare forbruksgjenstander gir status. Hvis du kjøper et diamantbesatt bestikk til kr 100.000, kan du vise at du virkelig er en av de "vellykkede". Men det er jo bare noe ytre, og det er ikke noe som tyder på at det å ha mye penger og kostbare gjenstander i seg selv gir en opplevelse av virkelig lykke. Snarere kan det å være

opptatt av lønn, karriere og nyanskaffelser, forhindre oss fra å finne fram til det som kan gi en dyp og varig livsglede.

TAPT SJEL

Lykkeproblematikken er et av temaene som blir grundig belyst i den nye boka til Per Espen Stoknes, "Penger & Sjel". Med grundige studier i psykologi, økonomi og filosofi har han omfattende kunnskaper og selvstendige synspunkter som kan berike og bevisstgjøre leserne. Begrepet sjel er ikke entydig i vår kultur og det er svært uvanlig å sette i forbindelse med penger. For Stoknes er sjel noe mer enn den usynlige delen av personligheten. Han skriver: "Sjel og følelser er sterkt knyttet til opplevelsen av mening og et større formål. Uansett hvor mye eller lite penger som flyter gjennom livet ditt – klarer du å dirigere flyten i retning av et meningsfullt formål, vil du også føle deg rikere. Hvis penger gir deg noe å leve av så er det sjelen som gir deg noe å leve for. Sjel henviser til noe som er større enn en selv, noe som gir rikere sammenheng til eget liv." Stoknes bruker skikkelser i gresk mytologi til å bevisstgjøre ulike sjelelige egenskaper. Ved å beskrive Kronos, Hermes og Apollon gjør han oss kjent både med oss selv og med drivkreftene i det økonomiske liv.

HVEM ER DU?

Stoknes anbefaler oss å føre regnskap. Hvis vi ved slutten av måneden går nøyaktig gjennom vårt pengeforbruk, ville

mange bli ganske overrasket. Det vil da vise seg hvordan vi prioriterer mulighetene som ligger i vår pengemakt. Regnskap blir ofte avvist som tidkrevende og lite interessant, men er det fordi vi ikke vil se hvordan vi lever? Vi holder ofte inntekt og forbruk skjult og hevder at penger er private. Psykologen Stoknes spør: "Hvis vi skal ta på alvor (...) at i det 21. århundrede lever mennesker først og fremst gjennom økonomien, burde vi kanskje analysere kontoutskriften i stedet for barndommen?".

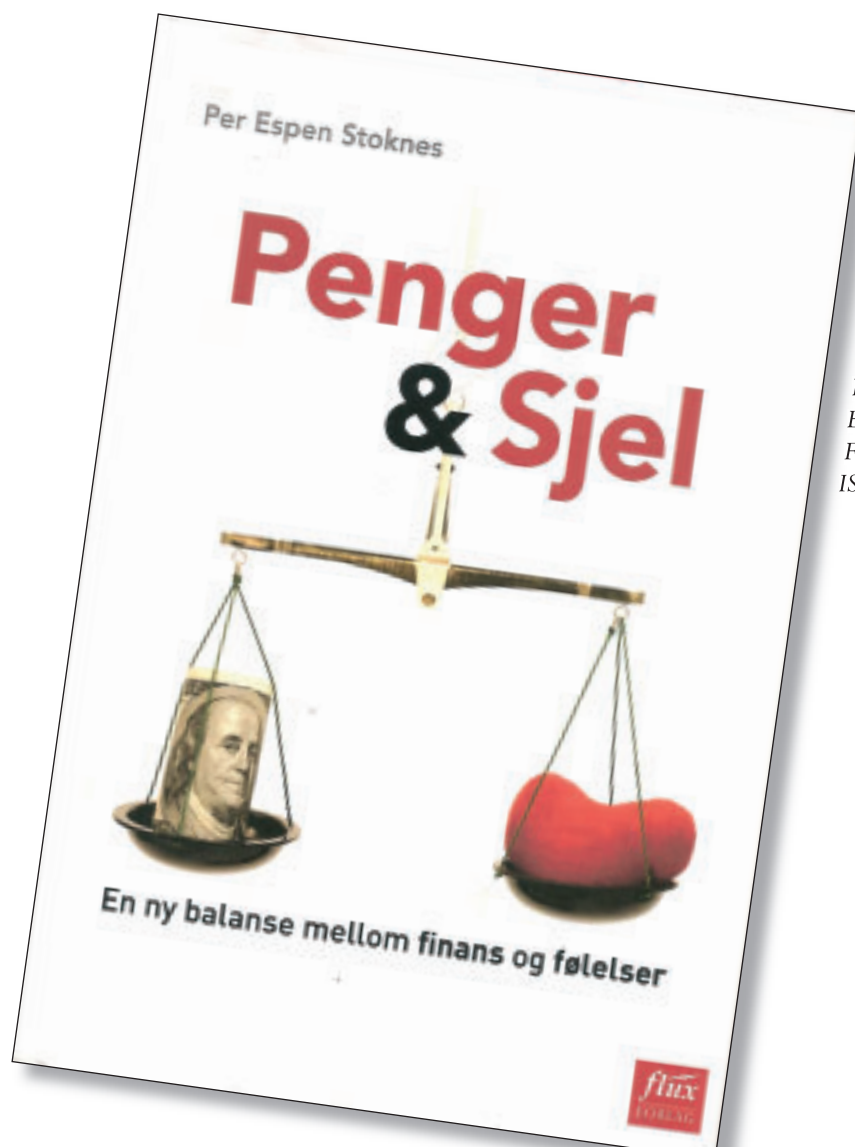
ET TOTALT SAMFUNNSREGNSKAP

Stoknes påpeker at de som arbeider innen det økonomiske feltet, ofte arbeider etter teorier som den økonomiske vitenskapen for lengst har forkastet. Allerede i 1936 avsluttet økonomen Johan Maynard Keynes en av sine bøker med: "De praktiske livs menn, som tror de er upåvirket av intellektuell innflytelse, er ofte slaver av en for lengst avdanket økonom", og "Innen økonomi og statsvitenskap er det ikke mange som blir påvirket av nye teorier etter at de er blitt tjuefem eller tretti år gamle". En foreldet forestilling er at BNP (bruttonasjonalproduktet) gir et dekkende bilde av den øko-

nomiske utviklingen. En annen forestilling er at veksten i BNP kan fortsette i det uendelige. Dette forutsetter imidlertid at tilgangen på kapital, ressurser, arbeid og teknologi er ubegrenset. Mange vil imidlertid være klar over at de fleste ressursene er begrensede. I et fullstendig regnskap må det være oversikt over uttaket av ulike råvarer og eventuelle forurensinger. Forurensinger er ressurser på avveie. Men også viktige sosiale forhold må inn regnskapet hvis det skal gi et riktig bilde av helheten. Stoknes har ikke bare ideer om et utvidet regnskap, han vil også innføre nye pengesorter som klimakroner, naturkapital og sosial kapital.

DEBATTSTART

Etter å ha lest kapitlene om de nye pengesortene sitter jeg igjen med flere spørsmål enn svar. Jeg er usikker på hvordan dette kan gjennomføres i praksis og om det vil føre til den nødvendige kursendringen. Det er også andre emner i boka hvor jeg stiller meg spørrende. Likevel er jeg ikke i tvil om at dette er en viktig bok. Det er en påminnelse om at den strømmen vi nå er inne i fører oss rett utfor fossen, og at det er på høy tid å skifte retning.

Per Espen Stoknes
Penger & Sjæl
 En ny balanse mellom finans og følelser.
 Flux Forlag, Oslo 2007
 ISBN 978-82-92773-07-9

FRIHETENS VILKÅR

Av Arne Øgaard

VI MENNESKER VIRKER OFTE MAKTESLØSE, SELV I FORHOLD TIL DE MEST PRESSERENDE OPPGAVER. I EN SLIK SITUASJON ER DET AKTUELT Å SPØRRE OM VI HAR FRI VILJE.

SPØRSMÅLET ER GAMMELT. Filosofer, teologer og andre har diskutert det i århundrer. Et nytt bidrag i debatten er Christian Egges bok "Frihetens vilkår". Christian Egge har gjennom flere år hatt samtaler med sentrale personligheter som Desmond Tutu, Ibrahim Abouleish, Johan Galtung og Nicanor Perlas. I boken gjengir han også intervjuer med tolken til Dalai Lama, forskere, filosofer og pedagoger. Frihetsspørsmålet blir allsidig belyst, men det viktigste er kanskje bokens undertittel, "Samtaler om verdier i det flerkulturelle samfunn".

Desmond Tutu er opptatt av det som er felles for kristendom og afrikansk visdom. "Ubuntu-Botho betyr kunsten eller dyden å være menneske. Mens mange fremdeles er opptatt av hevn og straff, er Tutu opptatt av tilgivelse og forsoning, og han forteller om hvordan de i Sør-Afrika har gjennomført dette i praksis.

Russeren Grigorij Pomerants er opptatt av hvordan vår oppmerksomhet blir fanget av enkeltfenomener og at vi dermed lett mister følelsen for det hellig-helehetlige. "Alle problemer bunner i dette – sosiale, internasjonale, økologiske og så videre". Buddhisten Allan Wallace sier noe av det samme: "Om vi ikke er i stand til rette vår oppmerksomhet mot det vi vil over en viss tid, og det med klarhet, liv og intelligens – da er vi svekket eller mentalt handikappet".

Det kan ofte være en hjelp å se det kjente fra en ukjent vinkel. Ibrahim Abouleish forteller: "Jeg søkte sannheten i Koranen, og hva jeg fant var både vidunderlig og forbløffende. Det finnes så mange sannheter i denne boken. Men uten min utdanning fra Europa kunne jeg ikke ha oppdaget Koranens sannheter!"

Johan Galtung er opptatt av at vi hos andre kan vi finne noe som kan være rettesnor for oss selv. Galtung henter inspirasjon og kunnskap i alle

religioner, og er begeistret for islams syn på handel. I vesten passerer varer den ene veien og penger den andre uten at det en gang er øyekontakt. "Det kan foregå gjennom postordre og lignende. Og det, fra et islamsk synspunkt, er en av de verste synder. Fordi en hver kommersiell transaksjon skal være en begivenhet hvor to mennesker beriker hverandre". Vi lever åpenbart i en global verden, men indianeren Leroy Little Bear kan også ha et poeng når han fremhever at mennesket alltid har en dyp relasjon til det stedet de er født og at vi derfor ikke burde reise så mye.

I Christian Egges bok får vi møte mange ulike synspunkter, og det meste er tanker som i liten grad slipper fram i moderne massemedia. Nicanor Perlas uttrykker en fortvilelse over at det blir vanskeligere og vanskeligere å få fram tanker og begivenheter som kan peke i en konstruktiv retning. Men kan vi glede oss over at forlaget Flux nå har utgitt denne gullgruben av en bok.

*Christian Egge
Frihetens vilkår
- samtaler om
verdier i det
flerkulturelle
samfunn.
Flux Forlag
2007*

HUGO – EN BIOGRAFI

Av Jannike Østervold

SIMEN SÆTRE HAR SKREVET EN BOK OM NARKOMANEN OG UTELIGGEREN HUGOS LIV, FOR Å PRØVE Å FORSTÅ OG Å FÅ OSS TIL Å FORSTÅ, HVORDAN DET ER Å FALLE UTENFOR SYSTEMET OG HVORFOR FOLK HAVNER PÅ GATA

DU HAR KANSKJE GÅTT FORBI HAM på gata i Oslo uten å se ordentlig på ham. Kanskje solgte han = Oslo, eller kanskje han bare satt der med et krus foran seg. Hugo er narkoman og uteligger.

Journalist Simen Sætre har fulgt Hugo i hans hverdag gjennom et helt år. Han har skrevet en bok om Hugos liv, for å prøve å forstå og å få oss til å forstå, hvordan det er å falle utenfor systemet og hvorfor folk havner på gata. For å forstå, må vi ha informasjon – det får vi i denne boka.

Vi får ikke egentlig noen forklaring på hvorfor det akkurat ble Hugo som endte opp på gata, men vi får et blikk inn i en virkelighet som de færreste av oss har førstehåndsføring fra. Mye dreier seg om å skaffe penger. Det er dyrt å være avhengig av narkotika. Sosialkontorets satser rekker ikke til. Det trengs kanskje 10.000 kroner eller mer i tillegg i måneden for å klare seg. Mange tyr til stoffsalg, vinningskriminalitet, prostitusjon eller tigging. Hugo skaffer seg penger ved å tigge eller å selge bladet =Oslo. Ved å følge Hugo får vi et innblikk i tiggerfagets uskrevede regler. Vi møter også venner, tidligere kjærester og Hugos mor, som hver på sin måte prøver å hjelpe oss til å forstå Hugo bedre.

Men ingen av dem kan forklare hvorfor det gikk som det gikk. Var det noe som overrasket meg i boka om Hugo? Ja, faktisk. At han til tross for et hardt liv har beholdt en sterk litteraturinteresse og fortsatt har inspirasjon og pågangsmot til å lese mye.

Simen Sætre er journalist i Morgenbladet. Han har gjennom 10 år skrevet reportasjer om internasjonal politikk og sosiale spørsmål. I et tidligere nummer av Pengevirke har vi omtalt hans bok om sjokoladeindustrien "Den lille stygge sjokoladeboka".

For oss i Cultura Bank var det litt spesielt at Simen Sætre valgte å skrive denne boka om akkurat Hugo, fordi Hugo er en av våre kunder. Hugo nevner dette i boka, og vi satte stor pris på å motta et eksemplar til banken med dedikasjon. Tusen takk, Hugo!

Hugo – En biografi

Av Simen Sætre

J.M.Stenersens forlag AS 2006

ISBN 82-7201-404-1

UMENNESKELIG ØKONOMI?

Av Erik Siem

DAGENS ØKONOMISKE SYSTEMER ER BASERT PÅ EGOISME. DET ER BEHOV FOR ALTERNATIVE ØKONOMISKE SYSTEMER SOM LAR DET GODE I MENNESKENE FÅ SLIPPE TIL.

DET ØKONOMISKE SYSTEM (varianter av markedsøkonomi og former for statssosialisme) og det lovverket som er etablert for økonomien de fleste steder i verden, kolliderer på flere måter med vår dypere samvittighet. På den ene siden prøver vi å ikke undertrykke vår solidaritetsfølelse, vår medmenneskelighet, vår medlidenhet, følelser som danner grunnvollen for fredelig sameksistens mellom mennesker og også mellom mennesker og natur. På den andre siden har vi et økonomisk system hvor det er lite rom for slike følelser. Innen det økonomiske system forventes det at vi handler rasjonelt "mekanistisk" og hovedsakelig lar oss styre av markedspris og markedsrente.

I kjølvannet av at tidsskriftet "The Economist" for en tid siden behandlet etisk handel kom det frem synspunkter om at markedsmekanismen ble forstyrret hvis forbrukere tok hensyn til hvilke sosiale forhold og hvilke lønnsforhold som skjulte seg bak et produkt. Dette er et eksempel på at økonomien stort sett betraktes som å ligge utenfor det området hvor vi skal handle etisk.

EKSTREM EGOISME AKSEPTERES

Til en viss grad er vårt lovverk også ellers mekanistisk i den forstand at enten er en handling innenfor lovens ramme eller så er den ikke. Men det er en forskjell: vi prøver å handle i samsvar med vår samvittighet; loven er en slags nedre grense som samfunnet må sette for de som har mangelfull samvittighet. Det er skremmende å tenke seg et samfunn hvor enhver utnytter lovverket maksimalt i egeninteresse. Heldigvis er mer etiske idealer fortsatt styrende for de fleste av våre handlinger. Innen det økonomiske system er dette i mindre grad tilfellet, her betraktes ikke ekstrem egoisme som grådighet, men bare som en følge av systemet. Det er uvanlig at noen selger til en pris under såkalt markedspris. Dette gjelder også når noen tjener grovt på andres nød eller spekulerer i en resurs som er begrenset og som alle trenger (vann, mat, hus, tomter, strøm).

Det er paradoks at vi gjennom vårt økonomiske system undergraver de solidaritetsholdninger som er grunnleggende for et velfungerende samfunn. Det er godt kjent at markedsmekanismen rent teknisk, har sine mangler spesielt når det gjelder kjøp og salg av begrensede resurser og at den i noen tilfeller må overstyres. Dette er ikke tema her, men derimot den egoisme som fremelskes ved å undertrykke medmenneskelige følelser.

ALTERNATIVER ER MULIG

Cultura Banks virksomhet er et uttrykk for at noen mennesker ser det som viktig å utrede om det finnes andre økonomiske systemer som vil fungere og som ikke virker avstumpende på oss, men som hele tiden skjerper vår etiske bevissthet. Selv om det i dag er vanskelig å tenke seg et økonomisk system som ikke baserer seg på egen nytte eller på statsstyring, er det ikke gitt at det ikke finnes alternativer hvis vi tenker radikalt nytt. Det har gjennom tidene blitt gjort spredte forsøk med andre økonomiske systemer, og Samvirkelag (kooperasjoner) er et eksempel. Samvirkelag ivaretar bare medlemmenes interesse, og er vel ofte basert på medlemmenes egeninteresse som drivkraft. Et økonomisk system som er helt i samsvar med vår samvittighet er foreløpig utopi, men en modifisering av dagens system burde være mulig. Det fordrer at man har mer tillit til det "gode" i mennesker og lar det få en sjanse til å gjøre seg gjeldende også innen økonomi.

Erik Siem er nestleder i forstandskapet i Cultura Bank og tidligere mangeårig styreleder.

WWW.ORANSJE.COM

VAKRE OG RYDDIGE HJEMMESIDER

WEBHOTELL - DOMENENAVN - E-POST
PERSONLIG OPPFØLGING - TIL SMÅSKALA
BEDRIFTER OG ORGANISASJONER

Noen av våre kunder:
www.anka-nett.no
www.regionalpark.no
www.kystled-sogn.no

Oransje webdesign ANS - info@oransje.com
tlf. 57633032/47677790

**KØBENHAVNS
delebiler**

Gratis, reserverede P-pladser

**Lave omkostninger: 195,- i
månedskontingent**

Kun bil, når du har lyst

**Intet besvær med vedligehold,
forsikringer og bilsyn**

**Mange forskellige biler at vælge
imellem**

**Færre biler i gaderne og mindre
CO₂-udslip**

kopenhavnsdelebiler.dk / 3535 1411

Merkur er et holdningspræget pengeinstitut, hvor udlån sker på baggrund af såvel økonomiske som etiske, sociale og miljømæssige vurderinger.

Ved at finansiere projekter ud fra disse kriterier ønsker Merkur at påvirke samfundsudviklingen i en mere bæredygtig retning, miljømæssigt og socialt. Mange af Merkurs låneprojekter har medvirket til at inspirere andre og givet impulser til videre udvikling. Merkur ønsker således med sit virke at række udover den umiddelbare finansiering og virkeliggørelse af konkrete initiativer.

Mere end 11.000 privatkunder, virksomheder, foreninger og institutioner har på dette grundlag valgt at benytte Merkur som deres pengeinstitut.

I kraft af den her nævnte udlånspolitik får Merkurs indlånere den yderligere mulighed, at man kan øremærke sin opsparing til særlige formål, fx til økologisk eller biodynamisk jordbrug, økologisk byggeri, vedvarende energi, bæredygtig produktion og handel, økosamfund og bofællesskaber, frie skoler og børnehaver, institutioner for social omsorg, kunst og kulturel virksomhed m.m.

Merkur har i øjeblikket en balance på ca. 975 mio. kr. Af det samlede udlån på 640 mio. kr. udgør de almennyttige, samfundsgavnlige projekter hovedparten. De øvrige udlån er til private – fortrinsvis til boligformål.

Merkur har 44 ansatte fordelt på afdelinger i Aalborg, Århus, København og Odense, samt medvirkende i et spirende bankinitiativ i Finland. Hertil kommer et repræsentationskontor i Hamborg for ca. 250 nordtyske kunder.

Merkur Vesterbrogade 40, DK-1620 København V, Tlf. +45 70 27 27 06,
merkurbank@merkurbank.dk, www.merkurbank.dk

CULTURA BANK
Et etisk alternativ

Cultura Bank – er en bank for deg som er opptatt av økonomi og etikk, bærekraftig økonomi, nye måter å tenke verdiskaping på.

Cultura finansierer bl.a. prosjekter som kan forbedre økosystemene, skape renere luftmiljø, gi verdige sosiale forhold, dekke behov for omsorg og gi barn og ungdom bedre oppvekstvilkår.

Cultura ønsker å utvikle en ny form for bankvirksomhet. Gjennom et samarbeid med kundene skapes en pengestrøm som bevisst kan settes inn i samfunnsfornyende og miljørettede formål.

Målsetningen for Cultura er å medvirke ved finansieringen av samfunnstjenlige prosjekter. Videre å bevisstgjøre holdninger til penger og økonomi slik at kapital kan styres mot reelle behov og uløste oppgaver i samfunnet.

Bankens arbeidsområde er hele landet, og banken tilstreber nærkontakt til sine kunder. Cultura arbeider for at etikk, moral og verdiskaping kan innarbeides i det økonomiske liv via et nytt syn på penger, økonomi og lønnsomhet. Vi tror det er mulig å utvikle nye samfunnsøkonomiske konsepter og holdninger hvor man ikke ensidig baserer seg på egen nytten som drivkraft.

Cultura samarbeider med lignende bankinitiativer i andre land, herunder også de nordiske land, og med organisasjoner som WWF og Redd Barna, Norge. Cultura har i øjeblikket en balance på ca. 320 mill. NOK. Det er 14 medarbeidere på kontoret i Oslo.

Cultura Sparebank Postboks 6800, St. Olavs plass, N-0130 Oslo,
Tlf. +47 22 99 51 99, cultura@cultura.no, www.cultura.no

B-PostAbonnement

Cultura Bank
Postboks 6800 St. Olavs plass
N-0130 Oslo